

ΝΕΑ ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,"

ΕΤΟΣ Β'. ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1922

ΙΑΡΥΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 14

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ:

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ
Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Ὁδὸς Ἁγίου Μελετίου.
(Τέρμα Ἀχαρνῶν)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

	Ἐτησίᾳ	Ἐξάμηνος
Ἑσωτερικοῦ	δρ. 20.	δρ. 12
Ἐξωτερικοῦ	φρ. 25.	φρ. 15
Ἀμερικῆς	δολ. 5.	δολ. 3

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΩΓΙΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΑΟΙΣ

Ἀπὸ πολλοῦ ἐπίμονος διεξάγεται πάλι μεταξὺ τῶν ἐπιζητούντων νὰ καταρτίψωσι πᾶν ὅ,τι Ἑλληνικόν, καὶ ἐκείνων, οἵτινες ὑπεραμνόμενοι τῶν πατρίων παραδόσεων καὶ ἠθῶν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοοῦσι νὰ πωλήσωσι τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν εἰς τὰ γούστα πρακτόρων ξένων πόθων, ξένων ἐλπίδων, ξένων ἐπιρροῶν. Εἶναι περιττὸν ν' ἀριθμήσωμεν μίαν πρὸς μίαν τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τῆς τοιαύτης ξενικῆς ἐπιρροῆς καὶ ἐπιδράσεως, ἥτις, εὐρίσκουσα πρόσφορον τὸ ἔδαφος ἐν πάσῃ ἐλαφρᾷ διανοίᾳ, συσκοτίζει καὶ διαστρέφει ταύτην μέχρι τοσοῦτου, ὥστε ὡς μόνον καλὸν καὶ εὐγενὲς νὰ θεωρῆ τὸ ξένον, πᾶν δὲ τὸ Ἑλληνικὸν νὰ περιφρονῆ καὶ νὰ περιυβρίσῃ ὡς βάρβαρον καὶ εὐτελές.

Ἐπεθυμοῦμεν νὰ μὴ ἐδίδετο ἡμῖν ἀφορμὴ ν' ἀσχοληθῶμεν καὶ αὐθις μὲ τὰς ἀνιέρους, καὶ ἀσεβεῖς τάσεις τῶν Ζωίλων ἐκείνων, ὧν πόθος εὐσεβῆς εἶναι νὰ ἐκδιώξωσιν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἱερὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνικοῦ μουσικῆν. Ἀναγκαζόμενοι ὁμῶς ν' ἀσχοληθῶμεν ἀπαξ ἔτι μὲ αὐτοὺς, πράττομεν τοῦτο οὐχὶ διότι θεωροῦμεν τούτους ἀξίους καὶ τῆς ἐλαχίστης κἂν σημασίας καὶ προσοχῆς, ἀλλὰ διότι πᾶν ὅ,τι διέπραξαν, διέπραξαν τοῦτο διὰ τῆς ἀνοχῆς, τῆς ἐνισχύσεως καὶ τῆς προστασίας ἀκόμη τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις, ἐπιλήσιμον τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, προδοτικῶς δ' οὕτως δεικνυμένη τῆς εἰς αὐτὴν ἐμπιστευθείσης ἐθνικῆς παρακαταθήκης, ἀπέδεχθη πλέον ὡς μουσικὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου λατρείας τὴν ἔκφυλον μουσικὴν τῶν καταγωγίων!

Πολλάκις ἐπραγματεύθημεν τὸ ζήτημα τοῦτο. Πλὴν, μεθ' ὅλην τὴν διακατέχουσαν ἡμᾶς πάντοτε ἀγανάκτησιν, ἐτηρήσαμεν ὁπωσοῦν τὴν προσήκουσαν εὐλαβῆ φρασεολογίαν. Ἄλλ' ἤδη, βλέποντες τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πλέον πρωτοστατοῦσαν εἰς τὸν κατὰ τῆς ἱερᾶς τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ μουσικῆς ἀγῶνα, ἐγκολπουμένην δὲ καὶ ἄνευ προσχημάτων προστατεύουσαν τὴν μουσικὴν τῶν κατα-

γωγίων, ἀδυνατοῦμεν νὰ παραλείψωμεν τὸ ὅπερ ἔχομεν καθῆκον. Καὶ ἐπὶ τούτῳ καταγγέλλομεν εἰς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν κακόβουλον ταύτην τῶν διαχειριζομένων τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι πολιτείαν, ἥτις ὑπὸ τὰς ἐκδηλώσεις ἄλλοτε μὲν τῆς ἀσεβείας τοῦ Μεταξάκη, ἄλλοτε δὲ τῆς εὐσεβείας τοῦ Θεοκλήτου, ἐν καὶ μόνον ἀπέδειχθη ὅτι ἐπιδιώκει. Τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἱερᾶς καὶ αἰωνοβίου μουσικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνικοῦ διὰ τῆς μουσικῆς τῶν καφροδίων καὶ καταγωγίων.

Ἄλλὰ θὰ ἐρωτηθῶμεν ἴσως, διατί δὲν ὑποβοηθοῦμεν τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα ἀποκαταστήσῃ αὐθις ἐν τοῖς ναοῖς τὴν πάτριον μουσικὴν. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τοιαύτας τινὰς ὑστερικές κραυγὰς καὶ ἐπικλήσεις ἔφερε μέχρις ἡμῶν ὁ ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν πνέων ἐκάστοτε ἀσθενέστατος δυτικὸς ἄνεμος. Ἀποροῦμεν ὁμῶς, πῶς ἐκλαμβάνουσιν ἡμᾶς τοσοῦτον ἀπλοϊκοῦς, ὥστε νὰ θελήσωμεν νὰ ἐμπαίχθωμεν καὶ διὰ δευτέραν φορὰν. Καὶ ἐξηγοῦμεθα χάριν τῶν ἀγνοούντων τυχὸν τὰ πράγματα καὶ καλῆ τῆ πίστει πλανωμένων.

Ἐκλήθημεν ἐκ Κων)πόλεως ἵνα ἀναλάβωμεν τὴν ἐν τῷ Ὁδαίῳ Ἀθηνῶν ἰδρυθεῖσαν ἔδραν τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλ. μουσικῆς. Τὶ ἐν διαστήματι σχετικῶς ἐλαχίστῳ κατωρθώθη καὶ ὁποῖα ἀποτελέσματα ἔσχεν ἡ ἡμετέρα ἐργασία καὶ συμβολὴ εἶναι περιττὸν νὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα. Τόμος ἰδιαιτέρος, ὁσονοῦπω ἐκδιδόμενος, θέλει δώσει πλήρη εἰκόνα τῶν πεπραγμένων καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν δράσεως ἐν Ἀθήναις μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔσχομεν τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ ἐπολυθῶμεν ἀπὸ τῆς θέσεως ἡμῶν ὡς καθηγητοῦ τοῦ τῶν Ἀθηνῶν Ὁδαίου. Ἐνταῦθα ἐν μόνον θ' ἀναφέρωμεν, ἵνα καταδειχθῆ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῆ εἰδεχθεῖ μορφῇ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς ψευδο-ενδιαφέροντος τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐν λόγῳ Ὁδαίου.

Ὅταν τὸ 1903 ἐξεδηλώθη ἔντονος ἡ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἡ μουσικὴ τῶν καταγωγίων ἐν τοῖς ναοῖς (Κ. Α. Ψάχου).
- Διδακταλία μουσικῆς ἱερᾶς εἰς τὰ μικρὰ σχολεῖα (Μ. Γ. Γεδεών).
- Δημοσιεύσεις ἀνεκδότων χειρογράφων. Κοσμᾶς μελωδὸς ὁ Ἁγιοπολίτης (Σπυρ. Καμπανάου Λαυριώτου ἱατροῦ).
- Εἰδήσεις
- Ζητήματα: (Μουσικὰ ὄργανα. — Ἡ περὶ Παλαδοκρατίας συζήτησις. — Τὸ Ὄργανοτροφεῖον Βουλιαγμένης).
- Μουσική: (Τὸ «Γαροφαλάκι» δημῶδες Μιτυλήνης εἰς Βυζαντινὴν καὶ Εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν).

ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τῆς λεγομένης τετραφώνου, ἐξητήθη τότε ἐκ Κων)πόλεως μουσικοδιδάσκαλος, ἵνα διδάξῃ ἐνταῦθα τὴν καθαρὰν Βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἄλλ', ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, ἡ Ἐκκλησία κατέφυγεν εἰς τὸ μέτρον ἐκεῖνο ἵνα φενακίσῃ τὸν κόσμον, μὲ τὴν βεβαιότητα ἄλλως, ὅτι ὁ ἐκ Κων)πόλεως ἐρχόμενος, ἀποτυχάνων ἀσφαλῶς ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων του, θὰ ἀπῆρχετο οἴκαδε ἀπρακτος, καὶ ὅτι θὰ εὐρίσκετο τότε πρόχειρος ἡ πρὸς τὸν λαὸν δικαιολογία. Θὰ ἔλεγον πρὸς αὐτόν: Κατεφύγομεν καὶ εἰς τὸ ἔσχατον μέτρον. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο ἀπέτυχεν! Καὶ οὕτως ἀνενόχλητος πλέον θὰ ἐκυριάρχει ἐν Ἀθήναις ἡ μουσικὴ τῶν καταγωγίων καὶ τῶν ἐρωτικῶν διαχύσεων. Ἄλλ' ὁ Ὑψιστος ἠδύοχησεν, ἵνα τὰ πράγματα διαψεύσωσι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ κρυφίους τούτους πόθους, ἡ δὲ γενομένη ἐργασία νὰ ὑπερβῆ καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἀπαιτητικῶν καὶ μεμψιμοιρῶν τὰς προσδοκίας. Καὶ οὕτως ἐμφοτέρα τὰ ἐν τῇ συμπαιγνίᾳ ταύτῃ συμβληθέντα μέρη—Ἐκκλησία τουτέστι καὶ Ὁδαῖον—ἀντιμετωπίζοντα πλέον τὴν σκληρὰν πραγματικότητα καὶ βλέποντα, ὅτι ἦσαν ὑποχρεωμένα νὰ συντηρῶσι καὶ νὰ προάγωσιν οὐχὶ πλέον μίαν ἀπλὴν Σχολὴν ἐκκλ. μουσικῆς, ἀλλ' ὀλόκληρον σύστημα πολυμεροῦς καὶ πολυσχιδοῦς ἐργασίας, ἐμπεδοῦν καὶ ἀποκαθιστάνον τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν κατὰ πάντας τοὺς κλάδους αὐτῆς, ἀνέκρουσαν πρῶμναν καὶ διὰ μεθόδων εὐτελῶν ἤρχισαν νὰ ὑποσκάπτωσιν ὑπόλως τὰ θεμέλια τοῦ διὰ τοσοῦτων μόχθων καὶ ἀγῶνων ἀνεγερθέντος οἰκοδομήματος. Φυσικὸν ἦτο, κατό-

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΙΑ!

Αί ακολουθία της Μεγάλης Εβδομάδος διεξήχθησαν εις όλους τους ναούς μετά της συνήθους αΐγλης και μεγαλοπρεπειάς! Το γλυκύτατον τροπάριον της Κασσιανής ἐψάλη ἀρμονικῶς ὑπὸ τοῦ δεινα κόρου και ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τάδε μαέστρου! Οἱ θρηνοὶ τῶν Ἐπιταφίων, ὡς πάντοτε, ἐξετελέσθησαν και ἐφέτος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθέντων κόρων, εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων ἔλαβον μέρος και καλλίφωνοι και καλλιπάραιοι νεάνιδες! Αὐτὰ και πλεῖστα ἄλλα ἐξόχως συγκινητικὰ ἐγράφησαν και ἐφέτος στερεοτύπως, ἡ δὲ δόξα περυγίσασα ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν τε κόρων και τῶν μαέστρων, ὠδήγησεν αὐτοὺς διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἐκεῖ, ἐνθα ἀπέδρα πᾶσα συστολή, ἐντροπὴ και ἀνθρωπισμός. Εἶναι ἀπερίγραπτον τί και ἐφέτος ἐπανελήφθη εἰς τοὺς πλείστους τῶν ναῶν. Ἀφ' οὗ ὅλαι αἱ δοκιμαίαι, αἱ γεγόμεναι ἐν τοῖς κρασοπωλείοις και ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπὸ τῶν ἐκτάκτων κόρων και ἐν συμπλέγμασι, παρομοίοις πρὸς τὰ τῶν ἐν κραιπάλῃ διατελούντων οἰνοβαρῶν παρεῶν, ἐνεφανίσθησαν τέλος ταῦτα εἰς τοὺς ἐκ τῶν προτέρων ἐπισημανθέντας ναοὺς πρὸς ἐπίδειξιν τῆς ἀθλίας φωνῆς των και τῆς ἀθλιεστερας και ἀηδεστερας μουσικῆς των! Δὲν ἔμεινεν ἀηδία τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἐσέβριον και δόσις θράσους τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἐξήντησαν! Χωρὶς νὰ λεπτολογήσωμεν, ἀναδημοσιεύομεν δύο σημειώματα τῆς Ἀθηναϊκῆς «Ἐστίας», τὰ ὁποῖα, διερχομένην τὸν ψυχικὸν πόνον και τὴν ἀγανάκτησιν ὅλων ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐφθασαν ἀκόμη εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ἀναπτύξεως (!) νὰ ἐντρέπονται νὰ λέγωσιν ὅτι εἶναι Ἕλληνες και χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι, δίδουσι μικρὰν εἰκόνα τῶν και ἐφέτος κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου ἐπαναληφθέντων μουσικῶν ὀργίων.

Ἴδου τὰ σημειώματα:

Και ὁ Θρηνος;

Τί δὲ νὰ εἰπόμεν περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ψάλλονται πλέον οἱ θρηνοὶ;

Ἐπῆρχε μία ὠραία μελωδία, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀκόμη ὅλοι εἰς τὸν νοῦν μας και ἡ ὁποία ἐπανέρχεται αὐτομάτως μετὰ τὴν γλυκύτητα και τὴν παιδικότητα τῆς.

Αὐτὴ ἡ μελωδία δὲν ἀρέσει εἰς τοὺς κ. κ. διευθυντὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν χορῶν. Καὶ καθέννας ἀπ' αὐτοὺς διαστρέφει, μεταβάλλει, χαλᾷ, ποταμορφώνει, ἐπιδίδεται εἰς σχινοβασίαις και ταχυδακτυλογράφαις. Αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν οὔτε μετὰ τὴν τετραφωνίαν, οὔτε μετὰ τὸν ἐξευρωπατισμὸν τῆς μουσικῆς. Εἶνε, ἀπλούστατα, ἀσέβεια πρὸς τὴν ὠραίαν παράδοσιν και ἀκαλαισθησίαν τοῦ αἰσχίστου εἴδους.

Ἡ Μητρόπολις, τῆς ὁποίας ἐθίγη τὸ δημοῦσιον, διότι ἐτοποθετήθη ἠλεκτρικὸν φῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας, δὲν νομίζει ὅτι πρέπει νὰ ἐπιβάλλῃ φρίμωτρα εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς σκιντζήδες;

«Ἐστία» 2 Ἀπριλίου 1922

Ἀπὸ τί ἐγλυτώσαμε!

Οἱ Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι προχθὲς τὴν νύκτα ἐκίνησαν τρεῖς τὸ κερί των και ἔψαλαν μαζῆ μετὰ τοὺς ψάλτας τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», δὲν φαντάζονται ποῖον κίνδυνον διετρέξαμεν.

Ἐκινδυνεύσαμεν λοιπὸν, μαζῆ μετὰ τόσα ἄλλα ὠραία πράγματα, νὰ χάσωμεν ἐφέτος και τὸ παλαιόν, τὸ προαιώνιον, τὸ παραδιδόμενον ἄθικτον ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, τὸ ἀρμονικώτατον και ἀπὸ τὰ ὠραιότατα προϊόντα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς «Χριστὸς Ἀνέστη».

Νεοῦλην κατασκευαστῆς ὀργανῶν, μὴ θεω-

ρῶν ἐπαρκεῖς τοὺς θριάμβους τοῦ θερινοῦ θεάτρου, ἀπειράθη νὰ εἰσορμήσῃ και εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Συνέθεσε λοιπὸν ἐν ἰδικόν του «Χριστὸς Ἀνέστη», τὸ ὁποῖον θὰ ἐνθύμιζε καταπληκτικῶς εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν ὀρεξίαν τοῦ ἐθριάμβευσε τὸ καλοκαίρι. Οἱ χοροὶ τῶν ψαλτῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐπεδόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὴν μελέτην. Εὐτυχῶς, τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἐπενέβη κάποια ἐξουσία—ἀγνοοῦμεν ἂν ἡ Μητρόπολις—και τὸ ἀνοσιούργημα ἀπεσοβήθη.

Μεθ' οὗ, ἀδελφοί, ὠρισμένως δὲν εἴμεθα καλά!

«Ἐστία» 4 Ἀπριλίου 1922

→*←

Ἡ ΠΕΡΙ ΠΑΠΑΔΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

Ἐχομεν εἰς χεῖρας ἡμῶν δεκάδα ἐπιστολῶν και ἄρθρων, σχετικῶν πρὸς τὸ ὑφ' ἡμῶν ἀνακινηθὲν ζήτημα τῆς Παπαδοκρατίας. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι τὰ πλεῖστα ἐρχονται εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἡμετέρας γνώμης και ἀπόψεως. Ἐν τούτοις οὐδὲν τούτων θὰ δημοσιεύσωμεν, διότι οὐδὲν ἀπολύτως φέρει ὑπογραφήν. Ἐθέσαμεν ὡς ὄρον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν συζήτησιν, παντὸς και ἀντιφρονούντος ἀκόμη, ὅτι μόνον τὰς ἐνυπογράφως ἀποστελλομένας γνώμας θὰ δημοσιεύσωμεν. Εἴμεθα συνεπῶς ὑποχρεωμένοι νὰ μὴ παραδῶμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην. Κληρικοὶ (ὡς ὑπογράφονται) μὴ ἔχοντες τὸ θάρρος τῆς ὑπογραφῆς των, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχωσι γνώμην σταθεράν, οὐδὲ νὰ ὦσιν ἱκανοὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνύψωσιν και τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ κλήρου, δι' ἐν, ὡς γράφουσι, κοπιῶσι και ἀγωνίζονται. Εἰς τοιοῦτους καὶ παρομοίους ἀγῶνας μόνον χαρακτηρῆτες ἀκαμπτοὶ και φρονήματα σταθερὰ και παρρησία γνώμης εἶναι τὰ ὄπλα και τὰ μέσα, ἅτινα δύνανται νὰ δώσωσι μίαν νίκην. Ἡμεῖς θὰ συνεχίσωμεν τὸν κατὰ τῆς παπαδοκρατίας ἀγῶνα, ἔστω και ἂν οὐδεὶς θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ μέρος ὑπευθύνως και ἐνυπογράφως εἰς τὴν συζήτησιν. Τὸ εὐχαιρότερον ἢ Σύνταξις δέον νὰ γνωρίζῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Τίποτε περισσώτερον!

→*←

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ

Μετὰ πολλῆς λύπης πληροφοροῦμεθα, ὅτι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» ἀπέλυσεν ἀπὸ τῆς θέσεως Διευθυντοῦ τοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης τὸν κ. Δημ. Γ. Βασιλόπουλον. Ὁ κ. Βασιλόπουλος, ὁ κατ' ἐξοχὴν οὗτος ἄνθρωπος τοῦ νόμου, τῆς ἀυστηρότητος, τῆς ἐντιμότητος και τῆς οικονομίας, ὁ ἄρτιος και ἀληθῆς ἐπιστήμων και ἐκλεκτὸς τοῦ Ἐθαγγελίου ἐργάτης, ἀναλαβὼν πρὸς 14 μηνῶν κατόπιν πολλῶν παρακλήσεων τὴν διεύθυνσιν τοῦ εἰρημένου ἰδρύματος, κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλλῃ ἐν αὐτῷ ζηλευτὴν τάξιν και πειθαρχίαν σιδηρᾶν, ἀνατρέφων και νοθετῶν χριστιανικῶς τὰ ὄρφανὰ και ἅπαν τὸ προσωπικὸν διὰ συνεχῶς διδασκαλίας και διὰ τῆς ἐθελουσίας και αὐταπαρνήσεως του γινόμενος τύπος και ὑπογραμμὸς ἐν πᾶσιν. Ἡ ἀπόλυσις τοῦ κ. Βασιλοπούλου, ἡς κυρία ἀφορμὴ—ὡς πληροφοροῦμεθα—τὸ ὅτι ἐν ἡμέρᾳ νηστείας ἠρνήθη νὰ δώσῃ πρὸς βρῶσιν εἰς τὰ ὄρφανὰ ὑπολείμματα γλυκυσμάτων ἐκ τῆς ἐν τῷ Ζακπεῖφ γενομένης ἀγορᾶς, εἶναι καιρὸν πληγμὰ κατὰ τῶν ὄρφανῶν, ἅτινα ἐστερηθήσαν ἀληθοῦς πατρὸς και διδασκάλου πολυτίμου.

ἐν τῷ Ὁ δέλω Ἀθηνῶν».

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων γίνεται τοῖς πᾶσι δῆλον ὁποῖα πρὸς τὴν συντελεσθεῖσαν ἐργασίαν ὑπῆρξεν ἡ διαγωγή ἐκείνων, οἵτινες, ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς λαϊκῆς ἐξεγέρσεως, ἰδρυσάντες μίαν Σχολὴν διὰ νὰ τὴν ἐγκαταλείψωσι κατόπιν εἰς τὴν τύχην τῆς, ἐστερηθήσαν πλέον τοῦ δι-

ΔΗΛΩΣΙΣ «Ν. ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ»

Διὰ τελευταίαν φοράν παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦντας τὴν συνδρομὴν τοῦ λήξαντος ἔτους, ὅπως ἀνευ πλέον προφάσεων ἀποστείλωσιν ἡμῖν ταύτην διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, ἀπαλλάσσοντες ἡμᾶς τοῦ ἀνιαροῦ κόπου νὰ γράψωμεν εἰς ἕνα ἕκαστον ἰδιαίτερος.

καιώματος νὰ ὀμιλῶσι περὶ τῆς δῆθεν ἀποκαταστάσεως τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ ἔχωσι τὸ θάρρος διὰ τῶν πλαγίων και ἐμμέσων αὐτῶν ἐπικλήσεων νὰ φρονῶσιν, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ παρασύρωσι διὰ δευτέραν φοράν εἰς τὴν παλίμβουλον και διπρόσωπον τακτικὴν αὐτῶν ἡμᾶς, οἵτινες οὐχὶ ὡς σοφοί, ἀλλ' ὡς ἔχοντες τὴν κοινὴν τοῦλάχιστον φρόνησιν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαμαρτήσωμεν δις.

Μετὰ περιφρονήσεως λοιπὸν ἀποκρούοντες πᾶσαν ὀφειδῆποτε διαμηνυομένην ἡμῖν πρόσκλησιν ἢ πρότασιν, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ διὰ δευτέραν φοράν νὰ ἐμπέσωμεν εἰς τὴν οὕτωσι πονήρως και κακοπίστως τὸ πρῶτον στηθεῖσαν ἡμῖν παγίδα, διαδηλοῦμεν κατηγορηματικῶς, ὅτι οὐδεὶς πλέον δεσμὸς συνδέει τὴν ἡμετέραν ἐργασίαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ πρὸς ἄλλον τινά. Καί, ἵνα γίνωμεν καταληπτότεροι δηλοῦμεν, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ πᾶσαι αἱ προσπάθειαι ἡμῶν ἕνα και μόνον πλέον ἔχουσι σκοπὸν, μίαν και μόνην κατεύθυνσιν. Νὰ ἀναβιασθῇ ἡ ἐθνικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας διὰ συναυλιῶν χορωδίας και ὀρχήστρας, τῇ βοήθειᾳ βραδύτερον και τοῦ κατασκευαζομένου μεγάλου τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς ὀργάνου, νὰ ἀκούῃ και νὰ ἀπολαμβάνῃ ὁ στεροῦς τῶν πατρίων αὐτοῦ ἐχόμενος Ἑλληνικὸς λαὸς τῆς μουσικῆς τοῦ Ἐθνους του, νὰ ἀφεθῇ δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ μουσικὴ τῶν καφωδείων και τῶν καταγωγίων.

Αὕτη και μόνη εἶναι ἡ ἐνδεδειγμένη ὁδός. Διότι μόνον οὕτω θ' ἀνυψωθῇ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ κόσμου ἡ ὠραία και ἀμίμητος εἰς τέχνην, εἰς πλοῦτον και εἰς κάλλος Βυζαντινὴ ἐκκλ. μουσικὴ, θὰ μετριασθῇ δ' ἐξ ἄλλου και θ' ἀνασταλῇ ἢ ἀνίερος τάσις πρὸς διαπόμπεισιν τῆς ἱερωτάτης ταύτης τοῦ Ἐθνους παραδόσεως. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι ἀπὸ τῆς σκηνῆς, μεγαλοπρεπῆς πλέον και ἐπιβάλλουσα, θὰ ἐπανέλθῃ αὐθις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ μουσικὴ ἐκεῖνη, ἥτις ἐδόνει τοὺς θόλους τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας και ἐνεθουσία λαόν τε και αὐτοκράτορας ἐν τῷ Βυζαντίῳ.

Ἄλλὰ μέχρι τῆς εὐλογημένης ἐκείνης ὥρας ἅς κορυβαντιᾶ ἐν τοῖς ναοῖς τῶν Ἀθηνῶν ἢ μουσικὴ τῶν ἐν τοῖς καταγωγίοις διαμειβομένων ἐρωτικῶν διαχύσεων, ἢ δ' Ἐκκλησία ἅς ἐπευλογῇ και ἅς προστατεύῃ πάντας ἐκείνους, οἵτινες διὰ τῶν ἀσεβῶν και ἀνοσίων μουσικῶν παρεκτροπῶν αὐτῶν μετέβαλον τοὺς ναοὺς τοῦ Ὑψίστου εἰς κέντρα κοσμικῆς ψυχαγωγίας και ἀναψυχῆς.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΤΟ ΓΑΡΟΦΑΛΛΑΚΙ (ΔΗΜΩΔΕΣ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ)

Ἐκ τῆς συλλογῆς Γ. Α. Κρητικοῦ Πρωτοψάλτου Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μανταμάδου.

Ρυθμὸς τετράσημος Ἦχος λ̣ ḡ Πα γ̣

Γα ρ ο φα λλα κι κο κκι νο ο ο κε ερ
 να μας κε ερ νλ α μας δ̣ μη γερ νης πο τη
 η η γλα α στρα ρ̣ αϊ ντε δεν κερ νας να κα λο ο πε ερ
 νας δ̣ μη γερ νης πο τη γλα α στρα δ̣ αϊ ντε δεν
 κερ νας να κκ λο ο πε ερ νας

1
 Γαροφαλλάκι κόκκινο
 Μὴ γέρνῃς πο τὴ γλάστρα
 Λόγια τοῦ κόσμου μὴν ἀκούς
 τὸν ἔρωτά σου βίασια.

2
 Νὰ μὴν ἀκούῃς τοὺς γονεῖς
 τὰ νιάτα σου καὶ χάνεις.
 μ' αὐτοὺς εἶσαι προσωρινὴ
 μ' ἐμένα θ' ἀποδάνῃς.

3
 Γαροφαλλάκι κόκκινο
 κόκκινο σὰν τὸ αἷμα

σήμερα μὲ παλάβωσε
 τὸ σιγανὸ σου βλέμμα.

4
 Ὅταν γυρίσῃ καὶ μὲ ἰδῇ
 τὸ σιγανὸ σου βλέμμα
 σιταλαματιά δὲ μένει πλιό
 πὰ 'στὸ κορμί μου αἷμα.

5
 Ὅταν γυρίσω καὶ σὲ ἰδῶ
 καὶ σὺ ἰδῆς ἐμένα
 ἔση γιαιτροὶ μὲ πολεμοῦν
 καὶ τρεῖς μοῦ πέρνουν αἷμα.

Andante (♩ = 152)

Γα - ρο - φα - λά - κι κοκ - κι -
 νο [κέρ - να μας κέρ - να
 μας] μὴ γέρ - νης πο τὴ
 γλά - στρα [Ἀϊ - ντε δεν κερ - νᾶς νὰ κα - λο - περ
 νᾶς] μὴ γέρ - νης πο τὴ γλά - στρα
 [Ἀϊ ντε δεν κερ - νᾶς νὰ κα - λο - περ - νᾶς]

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

μουσικῆς ἱερᾶς εἰς τὰ μικρὰ σχολεῖα.

Γράψας πρὸ πολλοῦ καὶ τύποις ἐκδοὺς δύο μικρὰς διατριβὰς, ἀναφερομένας εἰς τὰς μετὰ τὴν ἄλωσιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἰδρυθείσας σχολὰς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς, περιώρισα τὸν ἐπὶ τούτῳ λόγον εἰς τὰς ἀνωτέρας καὶ, οὕτως εἶπεν, εἰδικὰς αὐτῆς σχολὰς, κοινὴν κακαστήσας ἀνάγνωσμα τὸ περὶ τῆς οἰοῦναι μουσικῆς πατριαρχικῆς σχολῆς ἐν μεμβράναις συνοδικῶν γράμματα τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Ζ' τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας *).

Ἡλιπίζον ὅτι θ' ἀναφανῶσι λόγιμοὶ τινες Ἕλληνες, εὐρύτερον ἐρευνήσοντες τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν διδασκαλίας τῆς μουσικῆς ταύτης, καὶ πᾶσαν ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος εἶδῃσιν ἐμπόνως περιαιροῦντες ἄλλ' ἀπὸ μὲν τῆς δευτέρας διατριβῆς τριάνοντα πέντε, τεσσαράκοντα δ' ἀπὸ τῆς πρώτης ἔτη παρήλθον, τὰ ἐμὰ γραφόμενα μετεγράψαν ἐπιμελῶς, ἀνευ τῆς προσδοκωμένης συμπληρώσεως, εἰ οὐχὶ καὶ ἀναίρεσεως, ἀλλ' εἰς ἐμὲ καὶ πάλιν ἔμεινεν ἡ συμπλήρωσις, ὅπως ἴσως ἐν μέλλοντι μελετήσῃ τὰ χρῆζοντα μελέτης καὶ διακριδῶσεως, εἰ τινὲς εἰσιν εἰς τὰς τοιαύτας σπουδὰς δυνατοί, οἱ «δυνατῶς ἐτασθήσονται».

Διὰ τῆς «Νέας Φόρμιγγος» προστίθημι γραμμὰς τινὰς ἐξεταζούσας δὴθεν τὸ διὰ τοῦ τίτλου τῆς μετὰ χεῖρας διατριβῆς φανερούμενον θέμα αὐτῆς.

Ἡ μερίμνα τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἰδίᾳ τῶν χαμαιδιδασκάλων περὶ τῆς διασώσεως τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς διὰ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις τῶν ἱερῶν γραμμάτων διδασκαλίας αὐτῆς ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ παρασκευάζειν ἱεροψάλτας χάριν τῶν ἱερῶν ναῶν τῶν ἐν χωρίοις καὶ πόλεσιν, ἡ δὲ φροντίς τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας ἀναφαίνεται ἀσκίαστος ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο βαθμηδὸν διαρρυθμιζομένη ἢ διοικήσας καὶ τις δὴθεν ὀργανισμὸς τῶν ἀνωτέρων ἐν τοῖς κάτω χρόνοις σχολείων. Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι αἱ ὑπ' ὄψιν μου πηγαὶ φθάνουσι μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, ἀλλ' οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι γραμμά-

των ἐπισήμων ἔλλειψις ἔλλειψιν ἀμα σημαίνει φροντίδος ἀνωτέρας περὶ διδασκαλίας τῆς μουσικῆς ἐν γραμματοδιδασκαλείοις· δυστύχημα θεωρηθήσεται ἢ λείψις διδασκάλων ἐμπειρῶν, ἢς ἔνεκεν ἡ διδασκαλία ἦν μάλλον πρακτικὴ, συμπληρουμένη εἰς τὰ «ἀναλόγια» τῶν μουσικῶν χορῶν. Γράμμα πατριαρχικὸν καὶ συνοδικόν, θεῖα μοῖρα περιωθῆν ἀχρις ἡμῶν, χορηγεῖ ἰδέαν τινὰ τῆς μουσικῆς διδασκαλίας, τῆς ἀπαρκετῆτος διὰ τοὺς παῖδας, ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὴν τελειότεραν, ἐφ' ἣ ἔπρεπε νὰ διακρίνωται οἱ τῶν μεγάλων ἑλληνικῶν καὶ βουλγαρικῶν κοινοτήτων ἱεροψάλται. Σημειώσις τις τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἀπὸ τοῦ 1706, μαρτυρεῖται γίνεσθαι σαφῆς τῆς φροντίδος τῶν πατριαρχῶν τῆς ἐφ' ἣς λήξεως περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς ἐν τοῖς σχολείοις τῶν ἱερῶν γραμμάτων, αἴτινα κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους ὑποκαθιστῶσι τὰ «χαμαιδιδασκαλεῖα» τῆς Ε' τῶν ἀπὸ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἑκατονταετηρίδων.

Ὁ πατριάρχης Δοσίθεος, ἀναγράφων τὴν ἐν Παλαιστίνῃ σύστασιν, χορηγεῖ τὸ φιλογενοῦς καστοριώτου Γεωργίου, σχολείων, γράφει τάδε τὰ ρήματα: «Ἐξὼ δὲ τούτων, ἐδιώρισεν ἡ μετριότης ἡμῶν ἵνα διδῶνται εἰς ἕνα ψάλλον τῆς ἁγίας πόλεως Ἱουδαίας ἀπὸ τῆς εὐαγοῦς σχελλῆλης τὸ κατ' ἔτος ἀσλανία εἴκοσι πέντε — 125 σχεδὸν φράγκα χρυσὰ τῆς σήμερον — «διὰ νὰ σπουδάζῃ ψαλτικὰ τοὺς πατέρας καὶ τὰ παιδιὰ τῶν χριστιανῶν, κατὰ τὴν συμφωνίαν, ὅπου ἐγγράφως ἔγινε». Ἡ μαρτυρία αὕτη ἢ χρησίμος ἡμῖν εὐρηται ἐν τῷ 182 χειρογράφῳ τῆς Ἀγιοταφικῆς ἐν Κων)πόλει βιβλιοθήκης, ἂν δὲ μὴ ἀπατώμαι, ἐξεδόθη καὶ τύποις.

Ὁ δὲ ἐν Παλαιστίνῃ διετάττετο νὰ διδάσκηται εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ἄραβας πῶς ἦν δυνατόν νὰ μὴ διδῶνται εἰς ἑλληνικὰ δημοτικὰ σχολεῖα; — ἀφοῦ ὁ νομοθετῶν ἦν πατριάρχης ἑλλήν. Ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην εὐρίσκομεν ἔτη ἀρκετὰ μετὰ τὸν Δοσίθεον. Εἰς τὸν διὰ τὸ 1779 ἰσολογισμὸν τῆς ἐν Σίφνῳ σχολῆς ἀναγινώσκω *) τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια, προσοχῆς ἄξια: «ἐδόθησαν καὶ εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ μου-

σικοῦ σχολείου γρῶσια 39»· καὶ σημειώσωμεν ὅτι αἱ λέξεις «σχολεῖον μουσικῶν» οὐδαμῶς σημαίνουσι σχολὴν μουσικὴν ἰδίαν, ἀλλὰ τάξιν ἢ τάξεις τὴν μουσικὴν διδασκομένης· ἄλλως δὲ καὶ ὁ μισθὸς τοῦ «μουσικοῦ σχολείου» ταῦτον εἶπεν τοῦ «μουσικοῦ διδασκάλου» περιλαμβάνεται εἰς τὸν ἰσολογισμὸν τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἑλληνικῆς δημοσίας ἐν Σίφνῳ σχολῆς.

Ὡς εἶχον τὰ κατώτερα σχολεῖα διδάσκαλον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς ἴδιον, βεβαίως ἐν ἡ περιπτώσει ἦν ἀδόκιμος πρὸς τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν ὁ διδάσκαλος τῶν ἱερῶν γραμμάτων, οὕτως ἐπεπόλαξε καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τοῦ γένους σχολὰς ἢ διδασκαλίαν αὕτη. Ἐν ἐντύπῳ τινὶ προγράμματι τῆς ἐν Κων)πόλει Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ 1860 βλέπομεν ἀναγραφόμενον τὸ μάθημα καὶ διδάσκαλον τὸν λαμπαδάριον τῆς Μ. Ἐκκλησίας Στέφανον Μιχαηλίδην, μετὰ δ' ἐν ἔτος οὐδεμίαν μνείαν τοῦ μαθήματος εὐρίσκομεν. Ἀκολουθήσας παλαιᾷ παραδόσει Σωφρόνιος ὁ Κων)πόλεως εἰσήγαγε τῷ 1866 τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ὑπὸ διδασκαλον τὸν λαμπαδάριον Νικόλαον Στογιάννου, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ μαθήματος ἡ ἀκρόβασις ἦν προαιρετικὴ, τῶν ἀκροαμένων ἢ φάλαγγς ἐπαισθητῶς καὶ βαθμηδὸν ἀραιουμένη ἡρημώθη.

Οὐδένα ἔχομεν μαρτυροῦντα περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῶν εἰς τινὰς σχολὰς, ὑπὸ τίνων διδασκάλων, ἐπὶ ἔτη πόσα ἐδιδάσκετο αὕτη. Γρηγόριος Παπαδόπουλος, ὁ ἀείμνηστος τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου» ἐπιμελητῆς ἀορίστως ἱστορεῖ *) ὅτι εἰς τὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἢ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἔθεωρετο ὡς εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἀνήκουσα. Ἐπίσης ἀκαθόριστον λέγει τὸν λόγον ὅτι «ὁ μαθητῆς τῶν προγενεστέρων σχολείων... ἀσμένως ἐνησχολεῖτο κατὰ τὰς ἀνέσεις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν». Εἴπερ ὅμως ἐμάνθανεν αὐτὴν ἀπὸ διδασκαλίας ἐν τινὶ σχολείῳ, ἢ ἀπὸ τῆς ἀνελλιπούς ἐν τῷ ναφ φοιτήσεως οὐδεμίαν βεβαίωσιν ἔχει ὅτι πάντες ἐγίνωσκον νὰ ψάλλωσι.

Τίνα μαθήματα μουσικὰ ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα τῶν γραμμάτων, τὰ γραμματοδιδασκα-

*) βλ. βιβλιδίον μου «Παιδεία καὶ πτωχεία παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας». Ἐν Κων)πόλει, 1893 σελ. 59—65.

*) Καρόλου Γκιῶν Ἱστορία τῆς Σίφνου· Σύρος, 1876, σελ. κατ'.

*) Περὶ τῶν προγενεστέρων ἑλληνικῶν σχολείων, ἐν «Ἐκθέσει περὶ τοῦ Ἑλλήν. Ἐκπαιδευτηρίου». Ἐν Ἀθήναις, 1857, σελ. 9 καὶ 12.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

«Ο εν λιμένι Βαθέος της Σάμου Σύλλογος «Πυθαγόρας» ίδρυσε προς τας άλλαις και Σχολήν Έκκλ. Μουσικής και Δημωδών όμάτων.

— Καθηγήτης άμφοτέρων προσελήφθη ο γλυκύφωνος και άριστος μουσικοδιδάσκαλος κ. Ιωάννης Κουκούλης, όστις διδάσκει τρις της εβδομάδος Δευτέραν, Τετάρτην και Σάββατον 5 1)2—6 1)2 μ. μ.

— Συγγαίροντες από καρδίας το προεδρείον του ειρημένου Σύλλογου διά την εθνικωτάτην δρασίαν του, έχομεν δι' έλπίδος ότι ή ιδρυθείσα Σχολή, χάρις εις την μουσικήν ικανότητα του κ. Κουκούλη, θ' άποφέρει λαμπρούς και άγλαούς καρπούς.

— Ο εν Λευκωσία της Κύπρου έλλόγιμος διδάσκαλος κ. Χαρ. Παπαδόπουλος εξέδωκεν εις κομψόν τεύχος ποιήμα του υπό τον τίτλον «Μαρτύρων Στεφάνωμα», κοσμούμενον και διά της εικόνας του εθνομάρτυρος αρχιεπισκόπου Κυπριανού.

— Το ποίημα τούτο αφιερούμενον εις την μαρτυρικήν των Έλλήνων διδασκάλων φάλαγγα τιμΐται ενός γροσίου.

— Το αντίτιμον του ποιήματος διατίθεται εξ ήμισείας υπέρ του ταμείου του Κυπριακού άγώνος και του κηρυχθέντος άγώνος των άλυτρωτων Έλλήνων.

— Εις τον φίλον διδάσκαλον αρμόζουσι διπλά συγχαρητήρια και διά το ποιητικόν του τάλαντον και διά την πατριωτικήν προσφοράν του.

— Γράφουσιν ήμιν εκ Βουλγαρίας, ότι ή διεύθυνσις του εν Σόφια εθνολογικού Μουσείου δι' υπομνήματος προς τον επί της παιδείας ύπουργόν υπέδειξε την ανάγκην της περισυλλογής των Βουλγαρικών δημωδών όμάτων δι' έξόδον του Κράτους.

— Ως κατάλληλον διά την περισυλλογήν προτείνεται τον μουσικολόγον και μελοποιόν κ. Δότρι Χρίστοφ, αναλαμβάνει δε αυτό τούτο την δαπάνην της εκδόσεως.

— Ο ύπουργός, άποδεχθείς την πρότασιν του Μουσείου, ανέγραψεν εις τον προϋπολογισμόν του από της 1ης Απριλίου άρχομένου οικονομικού έτους την σχετικήν πίστωσιν προς περισυλλογήν, ήτις όμοϋ μετά της εκδόσεως θ' άνέλθη εις εν εκατομμύριον λεβίων.

— Και ή Ελλάς; Και τα Μουσεία της; Και αι ποικιλώνυμοι έταιρείαι της; Και τα Ώδεια της; Τί πράττουσιν; Δέν θα κατανοήσωσιν επί τέλους, ότι έχουσι καθήκον να περισυλλέξωσι τον κεκρυμμένον θησαυρόν των Έλληνικών όμάτων;

— Ίσως ή άπόφασις αυτή της Βουλγαρικής Κυβερνήσεως, ή όποία είναι δι' ήμΐς τούς Έλληνας όσος συγκρίσεως πολύ κακός, έξυπνίση εκείνους τουλάχιστον, εις ός έχει άνατεθή ή προπαρασκευή του έορτασμού της εθνικής παλιγγενείας.

— Τα Διοικητικά Συμβούλια των εν Πάτριας ένοριακών ναών υπέβαλον προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως και τον επί των Έκκλησιαστικών Ύπουργόν μακρόν υπόμνημα, δι' οϋ υποδεικνύουσι την ανάγκην τροποποιήσεως του περι ένοριών Νόμου.

— Το υπόμνημα τούτο υπεβλήθη εξ άφορμής κυρίως του υπό του τέως Ύπουργού κ. Ζαΐμη υίοθετηθέντος, υπό της Ιεράς δε Συνόδου συνταχθέντος σχεδίου περι τροποποιήσεως του νόμου περι ένοριακών ναών, το όποιον, γενόμενον ήδη νόμος του Κράτους, οϋδέν άλλο έξυπηρετεί, ειμή μόνον τα συμφέροντα των ιερέων.

λεΐα, μανθάνομεν από του σιγιλίου του 1706 περι τον σχολείου των Ίεροσολύμων, διατάττοντος τού Ιεροψάλτην «μαθητεύειν τούς...

... τά τε κοσμικά παιδιά των όρθοδόξων Χριστιανών οϋς άν διορίσωσιν αυτώ μετ' έκλογής και πατριαρχικής έπιτάξεως, την άσματικήν διδάσκειν, τούτέστι τά αναστάσιμα, τά κεκραγάρια, τας τρεις λειτουργίας, ένα πολυέλαιον, πΐσα πνοή εν, μίαν δοξολογίαν μεγάλην, και κρατήμα ένα, τούς τε κανόνες και τά τροπάρια τά φαλλόμενα εν ταις λιτανείαις της Αγίας Αναστάσεως». Ίσως εις έτερα μικρά σχολεία εδιδάσκοντο και τούτων ολιγώτερα, έμενον όμως εδιδάσκαι πολλά. Αλλά «ο βουλόμενος μαθεΐν πλέον τούτων, την παπαδικήν, ή έτερα κρατήματα, ο τοιοϋτος εξ οικείων πληρούτω χρημάτων και οϋτω μανθανέτω». Τφ 1791 το Πατριαρχεΐον Κων)πόλεως ώριζε μίαν τετραετίαν προς πλήρη διδασκαλίαν των μουσικών μαθημάτων υπό πρωτοψάλτου και λαμπαδαρίου της Μ. Έκκλησίας Ίακώβου και Πέτρου, άλλ' άρίστον λείπει τον αριθμόν των ήμερών, καθ' ός ή διδασκαλία έγινετο.

Μετά την εν αρχαίς της Ιθ' εκατονταετηρίδος σύστασιν της πατριαρχικής σχολής της μουσικής, αρκετός ιεροψαλτών αριθμός διορίσθησαν εις έπαρχιακά τινα σχολεία επί διδασκαλία της μουσικής: άλλ' άγνωστον επί πόσον χρόνον εδιδάξαν έκαστος, καιτοι ή διδασκαλία έξηκολούθει γινομένη εις παιδας νεαρούς υπό μουσικοδι-

δασκάλων μορφούντων άμφιλαφώς τούς μαθητάς αυτών.

δίδει ή ποιμαίνουσα Έκκλησία την μουσικήν ταύτην έκρινε συμπληρούσαν την άρτίαν άναπτυξιν και μόρφωσιν των όρθοδόξων. Χαρακτηριστικήν θεωρώ την επί τούτω του Χρυσάνθου Ίεροσολύμων κρίσιν περι Μελετίου του μητροπολίτου Μελενίκου, ψηφισθέντος μετά την παραιτήσιν του Γρηγορίου*). Γράφει τον Ίούνιον του 1712 προς τον εν Μελενίκω λαόν και τούς κληρικούς ο Χρυσάνθος ότι ο Μελέτιος ο Μελενίκου «εκ νεαρής του ηλικίας άνεθράφη εις τούς κόλπους της Ανατολικής Έκκλησίας, και μετά Θεόν παρέδωκε του λόγου του—τόν αυτόν του, κοινότερον—εις μάθησιν και γνώσιν σπουδής και γραμμάτων και εις αυτήν την μουσικήν τέχνην της εκκλησιαστικής άσματολογίας, τά όποια ταϋτα εκείνος, ό ποϋ άποκτήσει είναι φανερόν πώς υποφέρει κόπους πολυαριθμούς και ή προαίρεσις του κλίνει εις τά καλά ήθη, την ενάρτετον πολιτείαν και την τιμήν» κτλ. **). Η δε τοιαύτη σκέψις ήν κοινή και πολλοίς άλλοις, αρκετά δε έτη προς της θείας ενανθρωπήσεως και πολλών ανθρωπίνων μαθήσεως, ως υποθέτω, ή διδασκαλία δια μελωδίας άσφαλέστερον μετεδίδετο: διηγείται περι των κρητών ο Αίλιανός ***) ότι «τούς παιδας τούς έλευθέρους μανθάνειν τούς νόμους εκέλευον μετά τινος μεΐωδίας, ένα εκ της μουσικής ψυχαγωγώνται, και ευκολώτερον αυτους τη μνήμη διαλαμβάνουσιν».

Αλλ' εις τά σχολεία τά προς της αλώσεως και νόμοι γραμματικής και συνταγαί ή οδηγίαι ιατρικαί και διαιτητικαί ήσαν εν χρήσει, γεγραμμένα προς ειρμούς και τροπάρια, δια τή ευκολον της άπομνημονεύσεως και της εκ τούτων ώφελείας. Η ποιμαίνουσα λοιπόν Έκκλησία και εν τούτω ήκολούθει εθει και νόμω πατρίω.

Αθήναι, μάϊος 1922.

Ο μέγας χαρτοφύλαξ και χρονογράφος της Μεγ. Έκκλησίας ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΛΕΩΝ

*) Προσωπογραφία αυτου εσώζετο πρό τινων ετών εν τη κατά το Άγιον Όρος Ιερά μονή του Έσφιμένου.

***) Η έπιστολή αναγινώσεται εν φύλλω 2776 του 603 χειρογράφου του Άγιοταφικού Μετοχίου (Κων)πόλεως).

***) Ποικίλης Ίστορίας βιβλ. Β' κεφ. Πθ'.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΚΟΣΜΑΣ ΜΕΛΩΔΟΣ Ο ΑΓΙΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια εκ του αριθ. 10)

Φύσεως δε δεξιότητι το φιλόπονον συγκεράσαντες, πΐν είδος παιδείας εν βραχεί κατορθώσασι, και πλέον άπάντων την μουσικήν, τή δύνασθαι ψυχήν ώσαν και βούλονται διαθεΐναι. Αλλ' ο της των λόγων ισχύος προθεΐς γάρ εγκωμιάζειν τον της εκκλησίας κόσμον, τον θεΐον φημι Κοσμάν, υπό της του λόγου δύμης καταστροφής, καθάπερ ρεύματος αναστομωθέντος εις τούς έπαινους του θαυμασίου έξελκύσθην Ίωάννου, οϋ διή τά πρακτέα μείζονα λόγου. Διό το νυν έχον σιωπητέον προς δύο γάρ άνταγωνίσεσθαι, οϋδ' Ηρακλής Ικανός, είπερ μη μύθος εστιν. Οϋτω δε ο του Θεου άνθρωπος Κοσμάς, προς αυτόν γάρ πάλιν τον λόγον επάνειμι, άχθεις και παιδευθείς, και ώσπερ εδει τον τοιοϋτον αποβήσεσθαι μέλλοντα, εκ πρώτης, ως επείν, γραμμής εμφρόνως διανοηθείς, ως άπαντα μεν τά ανθρωπίνα συγκαταρρεΐ τφ χρόνω και άφανίζεται, άρετή δε μόνη άνάλωτος μένει χρόνου και παθών, και αυτου θανάτου περιγενομένη, δόξης υπερείδεις της κάτω, και πλουτου του άπολλυμένου, τρυφής τε της μικρά σαινούσης, και πάσης άλλης χαμαιζήλου ήδονής. Ταϋτα γάρ πάντα, ώσπερ κακόν λογισάμενος,

ή σιας τύπον, ή παραρρέον ύδωρ, όλως είχε το των μονίμων και οϋρανίων, και μηδέποτε διαψευδόμενον κατά τον λελογισμένον εκείνον έμπορον, ον τά ιερά διεΐξεσι λόγια: ος πάντα δούς τον πολλού τιμώμενον έξωνήσατο μαργαρίτην, οϋ χρυσφ, χαλκόν, κατά το ποιητικόν άμείβων, ήν γάρ βραχύ το άμάρτημα, ότι τε εκάτερα φθαρτής και θεούσης ύλης, άλλα φθοράν αφθαρσίας, και φρονήσεως άνοιαν, και δόξης αισχύνην, και γενναίαν οϋρανών βασιλείας: ήδει γάρ ως ο χρυσφ τον βίον βεβαρυσμένος, και προς κενάς δόξας έπισημένος, και προς τας του σώματος ήδονάς άνεπτερωμένος, οϋδε την αρχήν αποδύσεται προς τούς της άρετής άγώνας, ο και καλώς ειδώς εκείνος, οϋκ άνάρκησεν, οϋδ' ήλιγγίασεν, οϋδ' επ' ολίγον αναβαλέσθαι ήνέσχετο, ζημίαν ειδώς τουτο μεγίστην το παρεντα την σήμερον, αιρείσθαι την αυριον, άλλ' ήδη τελών εις άνδρας τον μοναχόν υποδύεται και τον τραχύν της άρετής άσπάζεται βίον, την υπαιθρον διαίταν, και την έπιπονον ευνήν, και την ορειον τροφήν, είπερ τις άλλος οικειωσάμενος, τήξει την σάρκα φιλονεικίων, και την ώραν του σώματος καταμαράνια, και των παθών τας όρέξεις εξαμαυρώσαι, όσαι ήμεραι αυτος εαυτώ επιλέγων, τουτο διή το του αποστόλου, τό, μη την πάλην είναι προς αίμα και σάρκα, άλλα προς τας αρχάς και τας έξουσίας, προς τούς κοσμοκράτορας του σκοτους του αιώνος τουτου: οΐς διή και στομούμενος ήήμασιν οϋδόλως ύψηκε τον τονον, παρ' όλον αυτου τον βίον, μέχρις αν εις υπηγόμενος λιμένας ακλύστω προσώρμισεν, ώσπερ ή των πραγμάτων απέδειξε πείρα, και θαυμαστόν οϋδέν, ενθα γάρ προθυμία, εκει κοϋφον και το έπιπονον ώσπερ ενθα το ράθυμον και το άηδές, εκει και ράστον δυσχερέστατον πάνυ. Αποβλέπων γάρ προς την εκείσε αποκειμένην μακαριότητα τοΐς κατ' αυτον έχουσι το πολίτευμα εν οϋρανοΐς, των παρόντων πόνων ήλόγει, και τρυφήν ήγειτο την άτροφίαν, άπονόν τι το δυσχερές, και καινοτερον εξήτει βίου διαγωγήν, της υπό πλείστων ήδη κατορθωμένης, ως συνήθους και τετριμμένης καταφρονών. Δεινόν δε ποιούμενος, ειμή και αυτος προσεξεύροι προς άνάβασιν μείζονα ο διή και πραγματευόμενος βάσιν οχυρωτάτην του θεωρητικού της φιλοσοφίας, το πρακτικόν υπετίθει, και τούτω έποκοδύμει καθάπερ τις μέλισσα φιλεργός: τούς σίμβλους των έννοιών, πεπληρωμένους θείων εμφάσεων, καθηδυνουσών, οϋχι τας αισθήσεις του σώματος, άλλα τας της ψυχής ενεργείας, ως και επ' αυτω τούτω άξιον είναι λέγεσθαι τό: εις πΐσαν την γήν εξήλθεν ο φθόγγος αυτου, και ή δύναμις των ήμάτων αυτου άχρι των περάτων της οικουμένης. Τι γάρ αν τις είποι και όσους προς θεοσέβειαν υπηγάγετο, και προσκνηντάς των ιερών εικόνων έποιήσατο; ήδη γάρ της φιλογής επί μείζον άρθείσης της αποτροπαίου αφέσεως, παρ' αυτου άτόχημα κοπρώνος ή μάλλον ειπείν πρηστήρος, αυτος τοΐς όμοροις δι' εαυτου εδίδασκε τά πρόσφορα, τοΐς δε πόρρω δικωμισμένοις δι' έπιστολών τά όμοια ερητηόρευσεν: οϋ κρύπτων σιγή την ευσέβειαν: οϋδδ τά καθ' εαυτον σκοπών, κατά τούς κακούς προστάτας των εκκλησιών, οϋς μισθωτούς διασρηδήν ο άψευδής Θεός, εν τοΐς ιεροΐς ευαγγελίοις ανακηρύττει, οΐ την όρμήν οϋχ υπομένοντες επίνοντες θηρός, προς φυγαδείαν εκκλίνουσι, την τούτων άγέλην άλλην άλλαχόσε διασκεδαζομένην, προς όρη και βύραθρα περιορώντες, οϋς ο της τριάδος πρόθυμος λατρευτής μισών, είπερ τις άλλος ζήλω ρωσθεΐς θεΐω αυτόμολος προς τούς άγώνας έχωρει τφ δεινφ της κακίας άντιμαχόμενος στρατηγφ: και τούς επ' αυτον υπαλείφων υπαπιστάς, ή μάλλον ειπείν συναγωνιστάς, μη καταπροδώσειν τά πάτρια, μηδ' την όρθόδοξον πίστιν παραχαράττειν, μηδ' δεινόν ήγεισθαι παρ' αυτων κακών κακώς άκούειν, ή τούναντίον Μωσής άλλος δεικνύμενος και κατά των αλλοφύλων του Ίσραήλ έξορμών, ή Σαμψών, όλα πλήθη χειρούμενος, και των άντικαθισταμένων υπερισχύων.

(Η συνέχεια εις το επόμενον φύλλον)

Σπυρίδων Καμπανάς Δαυριώτης Γα τ ρ ο ς